

LES CIUTATS ES RURALITZEN

ENTRE BLEDES, ENCIAMS I COLS

Àngel Mochales fa quatre anys que conrea aquest hort de l'Eixample envoltat de vida urbana, al carrer Padilla: "Em relaxa". PERE VIRGILI

a
ara

P. 36

James Gorman
prediu el que
no passarà
el 2011

P. 38

El Sónar tindrà
lloc l'any vinent
a Tòquio i
Londres

P. 44

Xabi Fernández
i Iker Martínez:
"Els navegants
són solidaris"

L'altra zona verda

La moda dels horts urbans s'escampa per 38 municipis

"Cal urbanitzar el camp i ruralitzar la ciutat", va dir Ildefons Cerdà. Un cop feta realitat la primera part de la màxima, ara s'està desenvolupant la segona. L'agricultura urbana té més demanda que mai.

ALBERT PUNSOLA

BARCELONA. "Els horts de subsistència dels anys 40, 50 i 60 són un mal record associat al barraquisme i a les penúries de la dictadura", afirma Pep Ordóñez, responsable de la xarxa d'hortos municipals de Barcelona. L'agricultura urbana promoguda per l'Ajuntament és el signe d'una altra època, deslligada de la fam. "Ara es cultiva per passar-ho bé", subratlla.

La xarxa a Barcelona està formada per 12 horts que sumen 326 parcel·les per a un total de 500 usuaris, majoritàriament persones grans. A la resta de Catalunya hi ha 37 municipis més que també han implantat

aquesta experiència i que sumen prop de 2.000 parcel·les més. I la producció? Ordóñez és taxatiu: "No es comptabilitza". Davant la insistència, revela una dada: "Un sol usuari pot tenir 100 tomaqueres: si una tomaquera ben cuidada pot donar 20 kg de tomàquets, això voldria dir 2.000 kg per parcel·la". Aquesta producció no entra al mercat perquè així ho estipulen les condicions.

El primer de l'Eixample

"Abans això era un solar ple de rates i veure'l ara és una meravella", afirma Àngel Mochales al costat d'una mena de tubercle estrany. Explica que ha crescut d'una llavor que va portar de Budapest perquè el seu gendre és hongarès. Aquest és el toc diferencial de la seva parcel·la. És una de les 20 de què consta el primer hort urbà de l'Eixample, situat entre els carrers Lepant i Padilla. L'espai, ple de cols, enciams i bledes, està molt ben ordenat i la sen-

Diccionari

Sis factors bàsics

● Llum

Sense insolació no hi ha creixement.

● Reg

Cal pensar en l'accés a l'aigua i especialment en la captació de les aigües pluvials.

● Llavors

Les que no es planten es poden guardar entre un i deu anys, segons les varietats.

● Substrat

L'elecció d'un bon substrat és un factor clau en l'èxit de l'hort.

● Associacions de cultius

És imprescindible per optimitzar l'espai, però cal que les plantes siguin compatibles.

● Plagues i malalties

Cal donar preferència als mètodes orgànics per combatre-les.

sació de pulcritud és total. S'hi veuen armaris individuals per guardar-hi els estris i la roba, lavabos adaptats i, fins i tot, una taula de pícnic. L'Àngel va venir el 1961 de Guadalajara, i va treballar enrajolant piscines i poliesportius fins a la jubilació. Des que li van adjudicar aquest espai, ara fa quatre anys, no ha deixat de venir-hi ni un sol dia. "Només mirar i passejar per aquí em relaxa molt".

"El tipus de persona que treballa als horts és l'antitesi dels avis de dòmino o de sofà, són gent activa a qui agrada molt la llibertat", explica Pep Ordóñez. I reconeix: "De vegades alguns caràcters xoquen". Cal abandonar tota idea de bucolisme: si hi ha un conflicte previ, aquí es reproduirà. Ordóñez ha conegut casos d'antics obrers de la Seat que, un cop jubilats, han coincidit a l'hort de la Zona Franca. "A un exoperari li va tocar una parcel·la al costat de la persona que el crono-

“ESTIMO LA TERRA”

Joan Carulla té el seu hort en un terrat del carrer Navas de Tolosa. CRISTINA CALDERER

12 HORTS I 326 PARCEL·LES

Aquest servei de l'Ajuntament de Barcelona té mig miler d'usuaris. PERE VIRGILI

PARCEL·LA NÚM. 3

PRODUCCIÓ VARIADA

Cols al centre de Barcelona. PERE VIRGILI

metrava a la fàbrica”, explica. En realitat, però, els expedients són mínims i la immensa majoria dels usuaris compleix amb el contracte que estableix l'ús de mètodes ecològics de conreu i unes determinades normes de comportament.

Pagesos d'altura

“Tot això ho he fet perquè estimo la terra”, diu transcendent Joan Carulla mentre dibuixa una panoràmica amb el dit sobre els 250 m² de conreus al terrat d'un edifici del carrer Navas de Tolosa. Aquest hort presenta ara l'aspecte típic de l'hivern, però no és difícil d'imaginar-se'l a la primavera amb vint varietats de fruits i hortalisses creixent i l'*skyline* de la ciutat al fons. En Joan no és el típic pagès urbà que comença amb quatre testos i un manual a la mà. Va ser pagès de debò a la seva Lleida natal fins als 27 anys. Fa també 27 anys que va recrear una porció del seu paisatge emocional a Barcelona. Reconeix que la nostàlgia va ser molt important a l'hora d'emprendre aquesta aventura solitària. Tot, absolutament tot, és obra seva. No creu gaire en els espais col·lectius i no hauria anat mai a un hort de l'Ajuntament.

Tot i això, està disposat a obrir la porta i explicar el que calgui a les persones que volen a aprendre. En Joan, que és el propietari de l'edifici, hi ha instal·lat un sistema de captació d'aigües pluvials molt útil. Què

Contrast
Als pobles es viu del camp, però a les ciutats es conrea per passar-ho bé

Repte
Trobar més espais lliures en una ciutat tan densa com Barcelona

li dona l'hort? Respon sense vacil·lar: “La millor collita és la que no mou la balança, ho pots dir com vulguis, pau interior o salut, que és el mateix”. I no s'està de fer una confessió que no li recomanarien des d'un departament de màrqueting: “La veritat és que em sortiria més a compte comprar aquest menjar al súper però, insisteixo, veure créixer les plantes no té preu”. A Pep Ordóñez li agradaria que iniciatives

com la de Joan Carulla es multipliquessin. Però precisament l'èxit és un altre fre per repensar el model. Ordóñez afirma: “La demanda supera amb escreix l'oferta i no donem a l'abast per atendre totes les peticions”. El repte és trobar lloc en una ciutat tan densa en què pràcticament no queden espais lliures. Pep Ordóñez somia tenir 72 horts urbans, un per barri. On i com ja és una altra història. —

Iniciativa veïnal

L'Hort del Xino, al cor del Raval

Ni públic ni privat. L'Hort del Xino és un hort comunitari nascut de la voluntat dels veïns en el cor del Raval, a Barcelona. La Marta és una de les persones que se'n cuida i el defensa com “una iniciativa intergeneracional i oberta a la participació”. En aquest espai de 300 metres quadrats de superfície hi havia hagut antigament un edifici *okupat*. L'any 2007 l'immoble es va enderrocar i des d'aleshores va començar un procés de degradació total del solar, fins que el juny del 2009 un grup de persones, majoritàriament veïns, el va netejar i recuperar per fer-hi l'hort que hi ha actualment. Des d'aleshores ha acollit menjars populars, recitals, cinema a la fresca i un taller d'agrogeologia, entre altres activi-

tats que es van realitzant de manera periòdica en aquest espai del Raval barceloní. “El propietari del solar va ser denunciat per tenir-lo en mal estat”, explica la Marta. Confia que l'Ajuntament reconegui el valor de la iniciativa que s'hi ha dut a terme. De moment, però, el consistori té el solar en una llista de futures expropiacions.

Barcelona 2050 o quan el verd ha de ser el rei del paisatge urbà

A.P.

BARCELONA. Si el gris va ser el color de la Barcelona del *desarrollismo*, és probable que a la Barcelona del 2050 el verd sigui el rei del paisatge urbà gràcies als edificis. Ciutats com Tòquio o Vancouver estan caminant en aquesta direcció i han fet obligatòries les cobertes vegetals a les teulades, amb horts inclosos. Robert Savé, director d'horticultura ambiental a l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària (IRTA), creu que “ara que l'arquitectura fa el salt cap a la funcionalitat energètica, es podria cultivar no només a les teulades, sinó a les parets dels immobles”. Aquesta darrera solució –explica– “és faria amb hidroponia, una tècnica de conreu sense sòl en què els nutrients s'administren directament a la planta i que es va inventar per optimitzar el reduït espai dels hivernacles”.

Eficiència energètica

Les cobertes i parets verdes aïllen l'edificació tèrmicament i així redueixen la despesa energètica en aire condicionat a l'estiu i en calefacció a l'hivern. També minimitzen l'efecte illa de calor propi de les ciutats, que és un augment de la temperatura a causa de l'absorció que fan els materials de construcció de la radiació solar. Altres avantatges serien la retenció d'aigua de pluja i la captació natural de CO₂. Jordi Miralles, president de la Fundació Terra no té cap dubte que “la ciutat del futur serà plena de verd per tot arreu, a nivell del terra i en altura”. Miralles recorda que anem cap a una ciutat on “hi haurà una gran reorganització dels espais urbans per emmagatzemar aigua, per fer aliments i per captar energia”.

Els horts urbans sempre han tingut un paper crucial. Al segle XIX van donar menjar als obrers de la revolució industrial. Al segle XX, van alleujar l'escassetat d'aliments que van patir milions de persones durant les guerres i les postguerres. Un exemple paradigmàtic en aquest sentit va ser la ciutat de Londres. Es pot afirmar que els horts urbans van contribuir a la victòria aliada a la Segona Guerra Mundial. A París, els anomenats *jardins partagés* representen una altra manera d'entendre l'agricultura urbana i es veuen com una eina de primer ordre per mitigar les tensions socials i ètniques que, amb certa recurrència, tenen lloc a la capital francesa. Allà, els horts reuneixen a persones de diferents generacions, orígens culturals i situació econòmica.

Al segle XXI, els desafiaments són la crisi energètica i l'ambiental, que poden tenir repercussions insospitades sobre la seguretat alimentària. I, per descomptat, la qualitat de vida a les ciutats. Els horts urbans pertanyen al bàndol de les solucions. —